

Hvorvidt er det ønskeligt, at „Landbosforeningernes Tidende“ bevares som et fælles Organ for Landbosforeningernes Forhandlinger og Virksomhed?

Diskussion i det tgl. Landhusholdningssekskab d. 1ste Mai 1867, indledet af Redaktør E. Møller-Holst.

Det Spørgsmaal, som jeg her skal have den Ære at indlede, angaaer en Side af Landbosforeningernes Virksomhed, som naturligvis har særlig Interesse for mig.

Landbosforeningernes Historie er ikke synderlig mere end 25 Aar gammel. Kun 5 Landbosforeninger ere over 50 Aar gamle, nemlig Efterlægtselskabet paa Bornholm fra 1805, Maribo Amts økonomiske Selskab fra 1809, Randers Amtshusholdningssekskab og Fyens Stifts patriotiske Selskab fra 1810 og Holbæk Amts økonomiske Selskab fra 1814. Fra Thyerne haves 2 Landbosforeninger (Ringkjøbing- og Veile-Amts), fra Trediverne ligeledes 2 (Sorø- og Præstø Amts=), fra Fyrrethverne 15, og deres Tal har senere været i stadig Stigen, saaat der nu ikke kan regnes paa mindre end 50 Landbosforeninger, der ere i Virksomhed omkring i Landet. De ere saaledes saagodt som ganske den nuværende Tids Børn, og deres Tilværelse staaer i den nøieste Forbindelse med det Opsving, Landbruget har taget i det sidste kvart Aarhundred, og med den større Mobenhed og Tillid til egne Kræfter, som nu findes hos Landbefolkningen.

Det staaer nu temmelig klart for Alle, at det fortrinsvis er Jordbrugernes Kløgt og Omsigt, der skal overvinde de Vanskeligheder, der kunne møde i Landbruget, og den Tro har funden almindelig Udbredelse, at et fuldstændigt Rjendskab til indtrædende Farer og Vanskeligheder for vort Jordbrug er den sikreste Veje til at fjerne eller overvinde dem.

Dette finder ogsaa sit Udtryk i Sammenslutningen af større eller mindre Kredsse til Drøftelse af Landbrugets Anliggender, og Landbosforeningerne ere derfor ikke en tilfældig Modesag, de ere i deres Kjerne en aldeles uundværlig Østestang for enhver Egns Jordbrug. Derfor vøjer ogsaa med hvert Aar Antallet af dem, der indmælde sig som Medlemmer i Landbosforeningerne, og derfor vøjer naturligen Landbosforeningernes Antal.

Men Forholdene medføre, at det Antal Medlemmer, der i Aarets Løb overværer alle en Landbosforenings Møder, er forholdsvis ringe; saa eller ingen Landbosforeninger ere endog indrettede paa at kunne rumme alle deres Medlemmer ved Møderne, og en Landbosforening stylder derfor sine Medlemmer snarest muligt gennem Pressen at give dem Underretning om dens Virksomhed, og denne Forpligtelse har en Forening desuden mod de andre Landbosforeninger, der ved at offentliggjøre Meddelelser om deres Virksomhed give den enkelte Forening nyttige Bidrag til Belærelse og Veiledning.

Naar vi derfor ønske at see Landbosforeningernes Virksomhed offentliggjort og stadig offentliggjort, saa er det ikke forat tilfredsstille nogen Nysgjerrighed; men det steer i fuld Erkjendelse af, at en Samling af Fagmænd ikke godt kan mødes og drøfte deres egne Anliggender, uden at det maa tjene til virkelig Belæring og Veiledning for Andre, ligesom det ogsaa er den simpelfeste og sikreste Maade at prøve og veie de herskende Ansættelser og saaledes udbrede rigtigere og fyldigere Forestillinger om mangt et Spørgsmaal, hvis rette Opfattelse kan have en betydelig Indflydelse paa Landbrugets Fremme.

Det er ogsaa tilstrækkelig erkjendt fra alle Sider, at Landbosforeningernes Dyrskuer have haft en særdeles gavnlig Indflydelse paa vore Besætningers Forbedring, idet de have stærket Manges Dine for Dyrenes Fortrin og Mangler, først ved at udbanne Dommere, der have maattet anvende en strengere Kritik i Bedømmelsen af de enkelte Dyr, og dernæst gennem Fler-tallet af Opbrætterne, der her have haft god Leilighed til at overtøye sig om, at ikke netop de Dyr, som de selv maasse ganske tilfældigvis have paa deres Stald, ere bedre end alle Andres.

Jeg kan heller ikke skjøne rettere, end at Landbosforeningerne maa betragte en stadig Offentliggjørelse af deres Virksomhed som et aldeles væsentligt Middel til at virke til Jordbrugets Opkomst, og under denne Forudsætning tvivler jeg ikke paa, at det vil være i Foreningernes egen vel forstaaede Interesse at følge denne Vej. Erfaring turde vel ogsaa bekræfte,

at det netop er de virksomste og bedst stillede Foreninger, der stadigt offentliggjøre Beretninger om deres Virksomhed. Jeg troer endogsaa, at vore Landboforeninger i denne Henseende bør gaae noget videre, end det sædvanlig er Tilfældet, ikke nøies med at offentliggjøre deres mere underholdende Forhandlinger, men simpelt og aabent meddele deres rent indre Anliggender lige indtil en — Fortegnelse over Medlemmerne. Dette er ganske vist ikke nogen ny Tanke, enkelte, men meget faa Landboforeninger gjøre det stadigt, ligesom Tilfældet er med faa mange Selskaber af anden Art, og denne Regel følges ogsaa i den nyere Tid af det kgl. Landhusholdningselskab. Det maa derfor ansees for en virkelig praktisk Forholdsregel, som altsaa heller ikke i noget Tilfælde burde overspringes. — Landboforeningerne vilde herved uden Tvivl drage mangan Jordbruger til sig, der vilde sætte Pris paa at finde sit Navn blandt sine Kaldsfæller, selv om han ikke forud turde vente sig noget andet Udbytte af at være Medlem af Foreningen.

Men Landboforeningerne kunne herved tillige bidrage til at afhjælpe et virkelig Savn i vor Kundskab om Landets Jordbrugere. Det har ofte været mig paafaldende, at vi aarlig kunne see udgivet nøiagtig Fortegnelse over Navn og Bopæl for hver lille Gaandværker i Kjøbenhavn, og til Nød kjende vi Navnene paa Landets Avlsgaard, men Navnet paa Eieren eller Brugeren findes intetsteds uden for deres Vedkommende, der ere i Besiddelse af Gaardene paa 20 Tdr. Hartkorn og derover. Det er nu vistnok ikke urimeligt, at Stats-Gaandbogen kunde med Fordel udvide denne Liste f. Ex. til alle Giere af Gaarde paa mindst 12 Tdr. Hartkorn; men selv om dette var overkommeligt, saa vilde det endnu være et lille Antal mod dem, som Landboforeningernes Medlemslister vilde kunne opvise. Denne Kundskab vilde ikke alene være en Behagelighed, den vilde være til ligefrem Nytte og idetmindste let give Anledning til en Udvidelse af Postvæsenets Indtægter. Det hænder nemlig ofte, at Fabrikanter og Industridrivende kunde søgte at henvende sig direkte til en eller flere Egnes Jordbrugere, med hvem de vente at kunne træde i Handelsforbindelse, og Forsendelsen med Posten, navnlig af trykte Meddelelser, stæer nu saa let, at Postpengene ikke vilde affrække fra at udjende Breve endog i tusindvis, naar de blot vidste, til hvem de skulde adressere dem. I denne Henseende vilde ogsaa netop en Liste over Landboforeningernes Medlemmer være hensigtsmæssig, fordi man her med Nette turde vente at have en Fortegnelse over den enkelte Egns mere oplyste og mere virksomme Landmænd,

til hvem den Industri drivende altsaa snarest kunde vente, at han med Fordel kunde henvende sig.

Spørgsmaalet er nu, hvorledes denne Offentliggjørelse hensigtsmæssigst skeer. Landboforeningerne kunne udgive selvstændige Aarsberetninger, hvilket navnlig i tidligere Tid hyppigere har fundet Sted, men dette er paa een Gang den kostbareste og mindst frugtbare Fremgangsmaade, hvorved deres Virksomhed ogsaa saa lidt som muligt kommer andre Egne af Landet tilgode. Denne Udvei benyttes ogsaa for Tiden saa godt som slet ikke. En anden Maade er at sørge for, at Egnens Lokalblade optage Beretninger om Møderne; denne Fremgangsmaade kan vist ubetinget anbefales, og det skeer i Reglen uden Udgift for Landboforeningerne, da de paagjældende Blade med Rette see deres Regning ved at bringe deres Læsere Meddelelser, der i saa høi Grad vedkomme Egnen. Men heller ikke herved bringes Kundskaben om en Forenings Virksomhed synderligt udenfor dens egen Virkefreds.

I den sidste halve Snes Aar have mange Foreninger sendt deres Meddelelser til „Ugeskrift for Landmænd“, som derfor ogsaa i de udkomne 22 Bind indeholder et ret anseeligt, men alligevel, som et Hele betragtet, meget ufuldstændigt Bidrag til Kundskab om Landboforeningernes Virksomhed. Denne Forbindelse med Landboforeningerne, som jeg paa Ugeskriftets Vegne har havt al Grund til at skønne paa, har imidlertid ogsaa havt sine væsentlige Mangler. Det har ofte været mig pinligt, naar jeg optog udførlige Beretninger fra Landboforeningerne, om hvilke jeg havde hyppig Leilighed til at høre, at de ikke tilstrækkelig kunde interessere Ugeskriftets Læsere i andre, navnlig fjernere, Egne af Landet, der endog mente, at de lede Uret, naar disse Beretninger optog nogen synderlig Plads i Ugeskriftet, og ikke mindre klart var det mig, at jeg gjorde Uret mod Landboforeningerne, naar jeg enten udsatte Optagelsen af deres Beretninger eller gjengav dem i forkortet Form, og ofte vare begge Dele Tilfældet.

Vi hade derfor fra ifjor, da jeg ikke mere stod ene om Arbeidet, og Ugeskriftet kunde overkomme Mere, søgt at fjerne disse Ulemper, idet vi tilbød Landboforeningerne at samle deres Beretninger som en særskilt Afdeling af Ugeskriftet, der for hver Aargang kunde danne et selvstændigt Bind. Vi knyttede kun til vort Tilbud om at optage Beretningerne fuldstændigt og strax efter Modtagelsen den Betingelse, at Landboforeningerne skulde betale indtil 10 Rd. pr. trykt Ark efter den Plads, deres Beretninger optog, hvilket er mindre end Halvdelen af hvad deres Udgivelse koster.

Vi havde herved troet at stille saa gunstige Vilkaar for Landboforeningerne som muligt, naar det dobbelte Maal skulde naaes: baade at virke for deres egen Kreds og at træde i Berelsforhold til Landets øvrige Landboforeninger. Den nye „Landboforeningernes Tidende“ vil nemlig kunne optage enhver Meddelelse, som blot angaaer en Forenings egne Medlemmer, den vil kunne give Plads for Meddelelser saavel om kommende som om de afholdte Møder, ligesom jeg ogsaa antager, at Foreningernes Medlemslister her bør finde Plads.

Vi kunne imidlertid ikke rose os af den Tilslutning, dette Tilbud har fundet fra Landboforeningernes Side, og Udgiverne have kun ringe Opfordring til at fortsætte denne Plan. Jeg har derfor ønsket at bringe Spørgsmaalet til Forhandling her i Landhusholdningsselskabet, for om muligt at komme til Klarhed om, hvorvidt vi kunne opgive denne Plan som forlidet nyttig, eller vi skulle anstrenge os forat føre den igjennem og see at overvinde de Vanffeligheder, som her stille sig i Veien. Der har været saa meget mere Grund til her at fremdrage Spørgsmaalet, som Landhusholdningsselskabets Bestyrelse har støttet vor Plan ved at tilstaa os et Tilskud hertil af 150 Rd. baade for ijsor og iaar, og Udtalelserne herom iaften ville sandsynligvis ogsaa kunne have Indflydelse paa, hvad Landhusholdningsselskabet for Fremtiden vil gjøre derved. En lille Støtte har Planen dog faaet fra Landboforeningernes Side, nemlig gennem de Delegerede fra de sjællandske Landboforeninger, der vare forsamlede sidste Efteraar og ved den Leilighed udtalte Ønsket om, at Beretningerne fra Landboforeningerne samledes paa et bestemt Sted i Ugeskriftet, kun at det skete uden Udgift for Landboforeningerne.

Her er altsaa det samme Sted, som vi imidlertid maa kunne komme ud over, naar der ikke er andet iveien. For Landboforeningerne kan denne Udgift i Virkeligheden ikke være nogen Vanffelighed. De ere alle vante til at have et ikke ubetydeligt Udlæg til Pressen, saaat her nærmest kun bliver Tale om en Omsætning og maasse i Virkeligheden en Formindstelse af de sædvanlige Udgifter. Det maa erindres, at kun de færreste Foreninger ville have 2—3 Ark aarlig at lade trykke, og disse vilde altsaa efter vort Tilbud blot volde en Udgift af 20—30 Rd. Desuden have vi senere tilbudt at ville bære den hele Udgift, naar en Forening vilde benytte alene „Landboforeningernes Tidende“ som Meddelelsesmiddel mellem Bestyrelsen og Medlemmerne, da dette vilde forudsætte en forholdsvis rigelig Udbredelse af Ugeskriftet i den paagældende Egn. Og at det aldeles ikke er Udgivernes Ønske at berige sig paa

Landbosforeningernes Beføstning, have vi allerede viist ifjor, da vi ved Landhusholdningsselskabets Understøttelse saae os istand til selv at afholde Udgifterne med „Landbosforeningernes Tidende“. Det kgl. Landhusholdningsselskabs Bestyrelse har imidlertid iaar Berettiget os om, at det kun agter at yde sit Bidrag under Betingelse af, at Landbosforeningerne selv overtage om trent den halve Udgift. Paa den anden Side modtage vi endnu bestandig de fleste Meddelelser fra Landbosforeningerne til Op-tagelse i Ugeskriftet, uden at der er Tale om „Landbosforeningernes Tidende“, og denne vilde iaar saa godt som ikke have været fortsat, naar vi ikke selv, i Haab om de paagjældende Foreningers Samstemning, optog de os tilsendte Meddelelser paa dette Sted, men altsaa uden særlig Bemyndigelse.

Saaledes ere vi fra alle Sider stærkt paa Vei til at slaa den hele Plan ihjel, da Dhrr. vel ville indbrømme, at den Udgift, der er for svær at bære for alle Landets Landbosforeninger, og hvoraf disse endda skulde bære mindre end Halvdelen, at den sagtens kan blive uoverkommelig for Ugeskriftet alene at bære. Den Maade, hvorpaa vi havde søgt at opretholde denne Plan, var beregnet paa at bringe Byrden indenfor overkommelige Grændser for Ugeskriftet og fordele den paa Landbosforeningerne i Forhold til den Brug, de gjorde af vort Tilbud. Men der vil heller Intet være til Hinder for, at den kunde ordnes ved en bestemt aarlig Sum efter Overenskomst med de enkelte Landbosforeninger, der maatte foretrække denne Ordning.

Forøvrigt kan jeg forsikre, at det vil være os meget kjær, om der kan paavises en bedre eller billigere Maade at ordne Sagen paa, kun at Maalet naaes, og Landbosforeningerne sørge for, at deres Virksomhed kommer Almenheden tilgode. Heri ligger vor væsentlige Interesse for Sagen, og knytter der sig hertil Ønsket om ved vor Forbindelse med Landbosforeningerne at gjøre Ugeskriftet nyttigt for vore Læsere, saa troer jeg virkelig, at vore Interesser i denne Henseende saa nøie som muligt falde sammen med Landbosforeningernes.

Kammerherre Castenschiold (Frederikslund). Sorø Amts Landøkonomiske Selskab modtog Indbydelsen til at benytte „Landbosforeningernes Tidende“ i 1865, men paa Generalforsamlingen kunde man ei enes om at tage imod den, idet man frygtede for, at Udgifterne, der vilde foraarsages derved, vilde blive for store. Imidlertid indsaa man fuldt Nytten af at have alle Forhandlingerne og Beretninger om Foreningens Virksomhed samlet paa eet Sted, og Bestyrelsen tænkte paa ad forskjellige Veie at naae dette, men uden Held. Da man ogsaa i andre Selskaber følte

Savnet af ikke at have et fælles Organ, besluttedes det at drøfte Sagen ved Delegeretmødet i Roeskilde sidste Efteraar; de her repræsenterede mindre Selskaber trykkede sig imidlertid ved at binde sig til en saa stor Udgift, da Betalingen for Optagelsen af Forhandlingerne forekom dem for høi.

Taleren kan ikke tillægge Fortegnelser over Medlemmerne i Foreningerne synderlig praktisk Betydning for andre end for de respektive Foreninger selv, thi dels er Tilgangen og Afgangen af Medlemmer ofte meget stor, og Medlemslisten derfor meget varierende, og dels vil det være misligt af en Mand's Væren eller Ikkéværen i Egnens landøkonomiske Forening at drage nogen Slutning om hans Dygtighed og Energi som Landmand.

Naar Beretningerne om Generalforsamlingerne ofte synes saa magre, da ligger Grunden hertil for en væsentlig Del deri, at den egentlige Drøftelse af de enkelte Punkter allerede forud har fundet Sted i Bestyrelsesmøderne, hvor man da er enedes om det, som man vil foreslaa Generalforsamlingen, som da ofte uden videre Forhandlinger tiltræder det. Desuden er det ofte vanskeligt at finde en dygtig Referent, og ofte have Diskussionerne i Virkeligheden været langt bedre, end man efter Referatet maa ledes til at tro.

Derimod er Bedømmelsen af Dyrene af stor Interesse, og han har derfor som Formand for Sorø Amts Forening stadig meddelt Beretningen om Dyrskuet ligesaa fuldstændig til „Ugeskrift for Landmænd“ som til Regeringen.

Han haaber imidlertid, at de kommende Delegeretmøder i Roeskilde skulle fremme en enig Optræden i denne Sag, thi han indseer fuldt den store Nytte af at have Beretningerne om de enkelte Foreningers Virksomhed samlede paa eet Sted.

Lehnsgreve Holstein-Holsteinborg. Forslaget om at benytte „Landbosforeningernes Tidende“, som Udgiveren af „Ugeskrift for Landmænd“ udsendte for et Par Aar siden, blev strax modtaget noget kolbt, fordi Foreningerne havde vænnet sig til at tro, at deres Diskussioner vare en nødvendig, ja uundværlig, Støtte for Ugeskriftet. Men dels er nu Foreningernes Antal steget, og dels godtgjør Ugeskriftet, at det kan bestaa selvstændigt og uafhængigt af, om det modtager Diskussionerne eller ikke. At faae disse og Beretningerne om Foreningernes Virksomhed samlet paa eet Sted, anseer ogsaa han for høist ønskeligt; det vil deraf sees, hvilke af Foreningerne der gaa frem paa den bedste og heldigste Maade, og hvilke der stagnere; det vil desuden give Medlemmerne af de enkelte Foreninger Materiale til at see, hvorledes deres Forening ledes og bestyres i Sammenligning med andre; endelig vil det ogsaa for saa vidt

have stor praktisk Betydning, at man derigjennem vil oplyses om, hvilke Egne der særlig udmærke sig f. Ex. ved Husdyr eller Sæd af forskjellig Art, hvorved da paa en Maade et større Marked vil aabnes for disse.

Pengespørgsmaalet, der vel i det Høieste kan dreie sig om 30—40 Rd. om Aaret, maa siges at være meget underordnet, da den samlede Offentliggjørelse vil medføre store Fordele, om ikke for den enkelte Forening, saa for de Medlemmer af denne, der særlig udmærke sig ved fortrinlige Produkter. Men iøvrigt vil der vel kunne opnaaes en Lempning i Prisen for de Foreninger, hvis Virksomheds Offentliggjørelse nødvendiggjør et stort Arkeantal i Tidenden. Fremfor alt bør man søge at faae alle Foreningerne med, og man vil da snart komme til at sætte Pris derpaa.

Redaktør E. Møller-Holst maa allerede paastjønne de Udtalelser, der her ere fremkomne. Han har ikke vidst, at man har følt sig ubehagelig berørt ved, at der nu fordres et forholdsvis meget ringe Vederlag for Offentliggjørelsen i en selvstændig Tidende, hvorved Landbosforeningerne opnaa bestemte Fordele, og hvorved Ugeskriftet desuden har vundet desto mere Plads for andre Meddelelser. Foreningerne maa gaa ud fra, at deres Forhandlinger have stor kulturhistorisk og statistisk Interesse, og de bør derfor selv lægge Vægt paa og ikke sty saa ringe Offre for at faae dem offentliggjorte, da deres Virksomhed først herved kommer til sin fulde Nytte, baade for Nutiden og for Fremtiden, hvilket bedst sees af de smaa Fordringer, der kunne gjøres fra Landbosforeningernes Side i de mindre udviklede Egne, hvor Forhandlingerne ofte kun ere Gjentagelser af tidligere, der ere holdte i andre Foreninger. — Han troer ikke, at Offentliggjørelsen af Medlemslisten har saa ringe Interesse, som den ærede næstforegaaende Taler mente, thi foruden i de alt antydede Retninger vil den bidrage til at vise, hvorledes Nødtageligheden for Belæring efterhaanden trænger sig ud i Mængden.
